

МАТИЦА.

ЛИСТ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И ЗАБАВУ.

ИЗЛАЗИ:

десетог, двадесетог и последњег дана свакога мес. на табаку и по.

ПРЕДПЛАТНА ЦЕНА:

на год. 4 ф., на по г. 2 ф., на три мес. 1 ф. Рукописи се не враћају.

Ромео и Јулија.

II.

(Продужење.)

И то је пут сваке пути.

И тим путем је морао поћи живот потпуно развијени људи у почетку бића свакога народа; а пре народнога бића нема просвете, нема повеснице; из времена пре народне задруге не чују се гласи песништва, у времена пре народног зачетка не допиру мисли мудараца, у тима је просторјама *hoggor vasui* — празна страхота, страхотна празнина, празнина, која се не да испунити ни Дарвеновом теоријом о постанку човека из мајмунске поврзе, јер баш у животиња је разлика племена, породица и пасама још очевиднија него у човека; ни библијском ипотезом о првом човеку, јер у појединцу је већ мисао разилажења посејана борбом духа и блати и та се мисао овековечава породом, развијањем племенским: Кајин и Авел, ништа друго него појава оне исте мисли у виду човечијем што је изречена у метафори змије и јабуке.

Што се већма развија народ, све већи бива у њега антагонизам првобитне двојности човекове, све већма удара дух на блато и одудара ода њ, све је већи, све је стрменији непомир груди и трбуха; и кад је тај антагонизам, тај одудар тај непомир у свом најобилнијем цвету, онда се каже да цвета и народ. Тек у сукобу јасно подељеног сунца и облака рађа се дуга, символ наде, весница лепше будућности.

Тек у сукобу сунца шекспирско-хогартско-гаричкога генија са црним облаком пропасти тадањег друштвеног живота отмени Инглеза, у благоме посредовању златне кише милости краљичине, оне госпође девојке, у којој као да беше усредсређена борба свега тадањег духа и блата инглескога, оне Шекспирове и Дрекове, ал' и оне Есексове и Лестерове Јелисавете: тек у таком посредовању, тек у таком сукобу могла је постати шарена дуга Шекспирови драмета, Хогартови резарија и Гарикови ликова, дуга из које је прочитало дивеће се потомство, да се таком зраку мора уклонити и најцрњи облак, да тако мора да је сунце, што ће од њега да проклија у души читаоца и гледаоца чиста шеница поштења, да потера винова лозица песништва и вештине.

Та сјајна дуга што се повијаше по црном облаку тадање господске бестидности, као седмороструки бич суда Божијег, та је дуга благовестила Пила и Кобдена, благовестила Вашингтона и Франклина.

Да дивне слике што је исписа сликар векова! Тај сјајни лицањ дугин на подастртом црнилу облака, који се подиже из мараза друштвене трулости: шта је Рембрант према томе библијском Прометеју? — Тај дивовски цвет песништва, што се диже небу у висине, у висине идеала, да се уклони гусеници политичног наметања, што подгриза и његово лишће као и свог осталог цвећа у врту народне просвете, да се уклони гусеници апсолутизма.

Шекспир је био уверен, да се та гусеница мора прво објести од врта народног живота, ако ћемо да се обнезнани и да напоследку од тешкога добра препукне те да се извије из ње лептир слободе.

За то је и он радо давао по који лист од свога цвета и тој гусеници као порез, да га не гони даље и да се што пре — распадне; написао је и Хенрика осмог.

Хенрик осми је међу Шекспировим делима то, што је у еванђелију прича о пореском динару. „Платите цару, што је царев!“

Написао је и Хенрика осмог, да му не замере Рикарду трећем.

Ја поштујем Рикарда трећег.

Ромео и Јулија може ме занети најслађим сновима; ал' Рикард је кадар пробудити ме из најслађег заноса.

У том Рикарду сва је готово крв црна, сав је облик осећен мраком душевним; ал' оно неколико капи црвене крви, што му суне кад и кад у лице, оно неколико прстију, што се грчевито ватају за неуваћен зрачак божије милости, то је тако светло према тавнини осталог образа, да би му заборавили у онај пар сва недела: сетили се све пређашње му муке душевне, што је мораде подносити тек са несретног створа свог, ни крив ни дужан: „Пси залају кад уз њи прорамљем!“; сетили би се, како је морао смејутком поднети упљувак оне сујетне жене, што није заслужила ни да је он опљуне, а камо ли да му буде жена; сетили би се они кукавнога грађанства, они општинарски фркафуља лондонски, они бифитера, што збиља нису заслужили, да се сирома Рикард пред њима онако снебива: свега би се тог сетили, па би се машили оног јединог малог прста да извучемо целог човека из очајнога мрака. Рикард није ђаво, Рикард је покурјачен мученик, на њему се ломе кола, што су их други претоварили!

Што сам год гледао до сада представљача Шекспирови јунака, ни један ми није довољно јасно ижљебио тај моменат у карактеру Рикардовом, ни чувени немачки пољак, Богумил Давизон, који ми се чини да иначе има највише философије између свију данашњи глумаца у тој струци, па ни сам славни африкански трагеда Ајра Алдрић, модерни Росције, коме је до душе Отело најзгодније врзиште.

Хајне вели негде о музи Виктора Ига, да је налик на инглеске лепотице: има, вели, две шуваче, тако су јој обе неспретне и незграпне.

Ако се узме символски, да шувача дели зла дела, а десница добра, да шувача ствара зле људе, присталице блати и трбуа, заступнике црне крви у борби против духа, против црвене крви, а десница обратно, онда се и о Шекспировој музи може рећи, да има две шуваче, шта више баш да је шувачија, да је јача, спретнија, вештија шувача јој од деснице.

Шекспир је умео толико грехова заватити из пакла, да већ није могао више наћи у оружници освете божије доста бритак мач, којим би био кадар сатрти те грехове. Сетимо се само слатки ћери доброга старца Лира, сетимо се Отелова пријатеља Јага, сетимо се Хамлетове мамице краљице и очуа му краља, па би ја рад видети тога, што их неби проклео

као онај хусар издајицу: „A mindenható izzadjon bele, mig az árúlóra a büntetést oda fenn kigondolja!“*)

Само једно драме знадем, де се није тако јако навадио на растуривање паклене жеравице, де је знао таман толико грехова извадити из пакла, да су се већ растопили чим их је изнео пред јарко сунце суда божијег, де је трбушни тубок удесио прикладна према сили душевни груди, де је разлио толико црвене крви, колико и црне, де није ни једно живило естетичног тела сувише развијено на шткоду другоме: то је драме „Ромео и Јулија.“

(Продужиће се.)

Ф а у с т.

Новела у девет писама од Ивана Тургењева.

(Продужење.)

П и с м о т р е њ е.

(Исти истоме.)

У М . . . . , 16. јунија 1850.

Е, дакле, драги пријатељу, ја сам је потражио, ја сам је видео! Пре свега морам ти нешто рећи, што ће ти се чудновато чинити. Веровао ил' не веровао, ал' се Вера готово ни мало није ни у чему променила. Кад ми је на сусрет изашла, једва сам се могао уздржати, да јој не кажем како јој се чудим. А како да и не ћу, кад сам пред собом видео младо девојче од седамнаест година, баш као некада. Само што јој очи не беху више као у детета, ал' управо да кажем, она никад није ни имала дечијих очију: сувише је ватре било у њима. Иначе је сасвим као некада: иста мирноћа у држању и кретању, исти глас, исто глатко чело. Као да је цело то време провела гдегод под снежним покровом! . . . . А сад јој је већ двадесет осам година, а имала је и троје

---

*) Tóth Kálmán, A drámai nyelvről. Tanköltemény, у 260 бр. „Fővárosi lapok“ од ове године. — Једино место што нешто вреди у тој иначе врло досадној и кокетној дидактици.

деце . . . То је недокучљиво! Немој мислити да претерујем. Шта више мени се та „непроменљивост“ никако не допада.

Са двадесет и осам година жена и мати не треба више да изгледа као младо девојче, та ваља да не ћемо, да тек онако у ветар век свој проводи.

Вера ме је јако лепо примила, а муж јој не могаше ми места наћи од велике радости. Кућа им је лепа и пространа. Одело у Вере било је као у девојке. Имала је на себи белу хаљину с плавим појасом, а око врата леп, танак златан ланац. Ћерка јој је умиљата, ал' више наличи на мајку него на њу. Слика те чудновате жене виси изнад софе у дворани. Одмах ми је у очи пала, чим сам ушао. Учини ми се, као да ме строго и пажљиво сматра.

Вера је села на своје обично место на софу испод слике. Ја сам се посадио према њој, па како смо о прошлости говорили, морао сам, хтео не хтео, очи дизати мрачној слици матере јој. Можеш мислити како сам се зачудио, кад сам чуо, да Вера, по савету матере своје, све досад није читала никаког романа, никаког песничког, или, као што она каже, измишљеног дела. Једи ме та равнодушност према најплеменитијем духовном уживању. То се готово не може опростити такој разборитој и њежног осећаја жени као што је Вера.

— Ви се дакле зарекосте, да не ћете никада читати такве књиге?

— То не, ал' никад не уграбих на то времена.

— Не уграбисте времена? Ја се томе чудим. Ал' за што несте ви, Пријемкове, омилили вашој жени читање?

— Ја би то радо учинио, одговори он; али . . . .

Вера му уђе у реч.

— Не претварај се тако. Та и сам не мариш Бог зна како за стихове.

— Да за стихове не марим, то је истина, одговори Пријемков, али романе, н. пр. . . . ,

— Како проводите вече, запитам Веру, — картате ли се?

— По гдекад. Ал' за то се увек нађе посла. Ми и читамо по каткад. И осим песничких дела има добрих књига.

— А шта имате управо против песничких дела?

— Ништа, ал' од мале малоће несам читала те измишљотине. Тако је то хтела моја мати, а што сам год старија,

све се више уверавам, да је све оно света истина, што је год моја мати говорила или радила.

— То је све лепо, ама ја никако не могу уз вас пристати. Ја држим, да немате никака разлога, што се одричете таког лепог и племенитог уживања. Кад не држите ни подашта музику и животопис, за што да је баш песништво таке хуе среће.

— Несам се баш тако озлоједила на песништво, само што не имадох прилике с њиме се упознати, то је све.

— Е, онда допустите ми, да то моја брига буде. Госпођа, ваша мати, ваља да вам није за вечита времена забранила, да се не упознајете са лепом књижевношћу?

— Никако. Кад сам се удала, дигла је сваку забрану. Ал' и мене саму није никад спопадала жеља, да читам — како ли само рекосте? — да, те ваше романе.

То ми је сасвим чудновато долазило, и то у толико више, што се томе ни најмање несам надао. Вера је при тим речима гледала у мене тако мирно, као птица кад се ни од чега не боји.

— Донећу вам на читање књигу, која ће вас забављати, (мислио сам Фауста, који ми је баш тада пао на памет.)

Вера уздане тихо и рече као страшећи се мало:

— Књигу . . . . Ал' ваља да не како дело од Жоржа Санда?

— Дакле сте ипак о тој списатељци слушали? Е, па што би шкодило да је то дело баш и од ње саме! Ал' не, ја ћу вам донети што од другог писца. Јесте л' заборавили немачки језик?

— Несам.

— Говори га као рођена немица — уђе Пријемков у реч.

— Као што ваља! Е, дакле уверићете се и сама да ће дело, које вам донесем, дивно бити.

— Хајд', хајд'. Ал' сад да идемо у врт; моја мала Наталија не ће више да мирује.

После тих речи Вера метне на главу округло, сламњи шешир, прави дечији шешир, само што је нешто мало већи био од шешира ћерке јој. Ја сам поред ње ишао. У свежем зраку, под ладом високих липа, долазило ми је лице јој много лепше, особито кад је мало дигнула главу, да ме може испод обода видети. Да није Пријемков за нама ишао и да

није мало девојче пред нама трчало, ја би готово у стању био помислити, да ми је тек двадесет друга година и да сам у намери у Берлин путовати. Тако ми је живо дошло на очи оно време, и то тим више, што је и врт јако наличио на врт госпође Елцове. Несам се могао уздржати, а да и Вери не кажем, што сам осећао.

— Сви ми кажу, да сам се веома мало променила по спољашности. Ал' ја сам и по унутрашњости својој она иста остала.

Ми се приближавасмо неком китајском павилону.

— Таке кућице, примети Вера, не имадосмо у Осиновци. Немојте гледати на то, што с поља тако трошно и занемарено изгледа; унутри је лепо, а и ладовина је.

Уђосмо унутра; ја се обазрех.

— Знате шта, рекох Вери, дајте донети овамо сто и неколико столица. Овде је заиста дивно. Ту ћу вам читати Фауста од Гета — мањим чим не ћу ни да почнем.

— Да, овде нема мува, примети наивно. — А кад ћете опет доћи?

— Прекосутра.

У једанпут скочи натраг мала Наталија, која је с нама заједно ушла, и као крпа бледа стаде дрекати од страха.

— Шта ти је? питаше Вера.

— Ах, слатка мамашо, погледај само ту страшну звер, повиче дете, показујући на грдног паука, који се по зиду пужао.

— За што се бојиш? питаше Вера, та не ће ти ништа учинити.

И пре него што сам јој на пут стати могао, узео паука, пусти га да јој мало по руци хода, па га после баци на поље.

— Охо, та ви сте баш јунак?

— Јунак? Та то није био отровни паук.

— Као што видим још једнако сте вешти природним наукама. Ја заиста не би узео у руке тај гадни створ.

— А на што га се плашити, одговори Вера.

Наталија погледа у нас обоје и стаде се смејаги.

— За чудо како наличи ово девојче на мајку своју!

— Да како, одговори Вера задовољно смешећи се; то ме весели. Дао би Бог, да јој не буде само по лицу налик.

Позваше нас на ручак. После ручка дођох кући. Нека ти буде мимогред речено, облапорицо једна, да су јела добра и укусна била. Сутра ћу им однети Фауста. Само да како не пропаднем са старим Гетом. Све ћу ти опширно описати.

Е, дакле, шта мислиш о тима свима „догађајима!“ Је л' да ме је живо дирнула у срце, да би се још у њу и заљубити могао. Није него још шта, драги пријатељу! Време је, да се опаметимо. Доста сам лудорија починио. А ја и не сам више у тим годинама, где се из нова почиње живети. А таке жене управо никад несу ни биле опасне за мене. А да ли су ми жене у опште и биле опасне?

„Срце ми дркће, срце ми се боји:
Стиди ми се, јадно, узора своји!“

Свакако се радујем суседству. Радујем се, што ћу имати прилике ту добру, благу, детињасту жену чешће виђати. Шта ће даље доћи, дознаћеш у своје време.

Твој

П. Б.

П и с м о ч е т в р т о .

(Исти истоме.)

У М . . . , 20. јунија 1850.

Драги пријатељу! Као што сам ти јавио, јуче смо читали Фауста. Приповедићу ти све по реду како је ишло. Пре свега морам ти рећи, да је успех превазишао свако очекивање. Успех — не, то није права реч за то. Ал' само слушај.

Ја сам дошао кад је време ручку било. За столом смо нас шесторо седели: Вера, муж и кћи јој, бледа, незнатне спољашности гувернанта ћерке њезине и један старац, немац, у кратком црвенкастом фраку, лепо обријан, скромног, поштеног изгледа, с пристодушним смешењем и без зуба. Тај честити немац распростирао је око себе јак мирис од цико-рије — тим мирисом обично мирише сви стари немци. Приказали су ми га: зове се Шимел, учитељ је језика у кући кнеза Х. који је тек на неколико врста одавде. Позвала га је Вера, која канда се радо забавља с њиме, да дође на читање. Касно смо сели за ручак, а дуго смо седели за столом. После

тога смо се мало проходили. Време је дивно било. Јутро беше нешто мало ветровито и кишовито, ал' пред вече се разведрило, па смо тако ишли тамо амо пољем. Над нама је лебдео у висини светли, велики, ружичасти облак сивастим пругама окружен. На крају његовом час по светлуцала је и нестајала по која звезда; мало даље указивао се бледи полумесец на плавом врло лако поруменелом своду неба. Ја сам свратио пажњу верину на тај облак.

— Да, рече она, то је веома лепо; ал' погледајте само тамо.

Ја се обрнем. Покривајући на заходу сунце дизао се грдан угаситоплави облак, који је изгледао као брег, што ватру баца: врх му горе беше пламенит, а около њега савијала се црвена као крв пруга, и пробијала му је средину као да долази из ватрене бездане.

— Биће непогоде, рече Пријемков.

А где мене, ја се удалих од главног предмета. Ја сам ти у свом последњем писму заборавио рећи, да сам се покајао, што сам изабрао Фауста. Млого би боље приличио Шилер, кад се већ хтело немачком књижевношћу започињати. Зазирао сам нешто од првих призора све дотле док Гретхен не дође. А и с Мефистофелом несам био на чисто. Ал' све бадава кад ме је Фауст тако заузео био, да ми не би ништа друго тако од срца ишло као баш Фауст.

Кад се већ сасвим смркло, искуписмо се у китајском павилону, који је пре тога вечера за читање удешен био. Баш према вратима пред диваном био је застрт округом сто, а около њега столице и наслоњаче. На столу је горела лампа. Ја седнем на диван и узмем књигу у руке. Вера се посадила близу врата. При светлости лампе могао си разпознати грање од багрена, који су при уласку у павилон посађени били и који су се повијали од ветра. По каткад дунуо би ветар и кроз отворена врата. Близу мене је седео Пријемков а уз њега стари немац. Гувернанта је с Наталијом остала код куће. Пре него што сам почео читати, разјаснио сам у кратко легенду о Фаусту, говорио сам о значајности мефистофеловом и о духу гетевог песништва, и замолио сам своје слушаоце да ме прекину у читању, ако што не би добро разумели. После тога накашљем се . . .

(Продужиће се)

Оцена Београдчева речника.*)

Од

Јована Бошковића.

Пошто је Даничић прегледао речи од слова и из речника г. Ј. Београдца предао је по жељи књижевнога одбора и мени на преглед рукопис тај од 65 полутабака. Већ при првоме читању видех да посао тај, тако израђен, неје за одобрење. Али ја сам рад био да покажем у своме суду између осталог и то: колико је на број речи изоставио г. Београдац из Вукова речника, пишући овај свој речник, и колико је и каквих је прикупио нових. Како сам пак ове године из ненада преоптерећен био својим службеним пословима не само тежактником него и недељом и свецем, то сам морао одгодити да напишем ову расправу док не улучим времена, као на пр. сад о школском распусту. Мимо то, сваки књижевник зна, како је приметан посао судити о делу које нема предговора, у коме би разложена била начела која писца руководише, и из кога би књижевни судија брзо могао дознати обим дела и начин радње, него му је остављено да он (критичар) све то тек из дела самог изнађе. С тога се надам да ми књижевни одбор неће замерити, што сам се с овим својим судом мало задоцнио.

Пре свега ваља ми напоменути, да сам ја овај речник свуда поредио с Вуковим од године 1852-ге, по ономе: ни једна књига не заслужује да је има у књижевности, која или не доноси нешто ново а добро, или не поправља оно, што већ има. Па сад да пређем на саму ствар.

1.

Речник, као што је познато, може бити или садашњег живог говора народног или само књижевнога језика или и једно и друго или историјски. Речник г. Београдца неје ни једно од тога.

*) Ова оцена штампана се овде на изречно захтевање самога писца, а по одлуци књижевнога одбора „Матице Србске.“

Неје прво, то јест само садашњег „народног“ говора (као на пр. Вуков), јер у њему има не само српских *књижевних* речи него и руско-словенских (као: печал, посевно, пришелац, поварња и т. д.), па и самих кованих (на пр. пиштац = крофна, пѣнушица = *der musirende**) *Wein* и т. д.) У осталом, да је писац хтео да покупи само „народне“ речи, онда не би ваља да ни писао нова речника, него само попунио Вука, који у предговору к својем речнику добро вели: „Нити мислим ја нити ваља да мисли ко други да су и у овој књизи све ријечи народа нашега и сва значења наштампанијех ријечи, него ја још мислим да се у живу језику све народне ријечи не могу ни покупити, јер гдекоје постају једнако, а кашто и нова значења већ познатијем ријечима.“

Али тај речник неје ни само књижевних речи или књижевних и народних. У њему имају истина гдекоје књижевне речи (код многих неје казано шта значе, на пр. код речи: поредак, порота и т. д.); али нема ни најобичнијих књижевних израза, као: пажња (код значи позор), повод (*Veranlassung*), полутак (по цванцике), прилика (*Gelegenheit*), надеж (у граматици), пречњак (не само у печењу него и у математици) и т. д. и т. д. — Нарочито ради техничких речи ваљало би да је писац критички проучио све школске и остале научне књиге као и све новине наше од једно 16 година амо.

Најпосле, речник тај зна само за садашње стање језика а не и за историјски развитак његов. Па и ту, као што видесмо, писац овога речника не покупи ни новији прилодак свога језика, то јест све оне књижевне речи, које у новије време постадоше по законима српскога језика. Њему стара књижевност српска неје још помоћни извор живоме говору садашњег нараштаја. Код се каква реч двојако говори, он не пореди новије облике са старим, да би нашао које је правилније. Тако на пр. реч *рђа*, коју народ правилно говори без *џ* (рђо једна, рђо и чађо! — према староме *рѣжда*) он пише „хрђа“ (похрђати); — тако је исто погрешно и „похргати“; — пише „применути“ место *примениши* (мѣншти); — „пришелац“ (код речи „придошлица“)

*) Зар „*musiren*“ од францускога *mousser*?

српски се каже *дошљак*, а према староме *пришљь* било би ваља да *пришалац*. — Кад би овај речник био историјски основан, онда би на пр. код речи: *арђија* стајало да се у староме српском налази *приђиџ* и *прѣђиџ*, и да је то грчко *προίχιον*, турски *мираз* а српски *женѣнство*, *оарема*. Тако исто стајало би и за старинско *поклицар* (посланик) да је грчко *ἀποκρισιάρχιος*. — У опште код туђих речи неје нигде казано из кога су језика, тако на пр. код речи: *пенџер*, *пеш*, *пештемаљ* и т. д. не стоји да су турске; а кад се тако ради, колико ће читалаца знати на пр. да су ово маџарске речи: *ланац* (*láncz*) српски: вериге, јутро земље, — *ашов* (*ásó, ás*, копати), — *фарка* (*fark*, реп; *farkas* вук, управо репоња) у нас само рибли реп: *фарка* пред Марка; — *биров* (судија), — *лашев* (позорик, од *lát*, гледати), — *кењача* (коломаз)? и т. д. или да је *ма* = али талијанско *ма* (Француско *mais*)? и т. д. и т. д. — Вук каже да је реч „пангалоз“ (скитач) чуо у Београду, а господин нам Београдац не показује да је то грчко *πάγκαλος* = прекрасни, лепи, у црквеноме „благообразный“, које Срби варошани говоре само у иронији; њима је та реч остала по свој прилици од некадашњих грчких попова и трговаца.

Али етимологија у опште као да неје јака страна пишчева. Он пише на пр. „преврхнути вѣром“, „преврхнуло се вино“ место *преврнуши*, које се говори место *превр(ш)-нуши* (испореди *преврш-аши*). Код речи *пар* („у овај пар“) стоји „*rad. пор*“, али „*пор*“ неје корен, него иста реч по руски. За руско-српску реч *пешџи* = *sorgen*, вели да долази од „печал“; та ваља да је именица „печал“ постала од основе *пек* старинским наставком *љь*! У њега је „пошта“ једна реч са два значења, а овамо је пошта = *Post* туђа реч а пошта (поуџта, поштовање) српска. Пише „поразшта“ место *порадшша*.

Даље, писац брка предлоге *пре* и *при*; пише: „прикидати“ место *пре-*, а *прелећи*, *препека*, *препрѣтити*, *препуст*, *предобити*“ и т. д. место *при-*.

Пише *ы* где му неје места, као: „пырь“ (*пирь*), „препысник“ (*писати*, *пъсати*) — а не пише где би требало, као у: *посипати* и *подасипати*, *процитати*, *при-* и *приу-*, *покиселити* (*кысъл*), *покицети*, *прихитати*, *придобити* (а пише:

придобивати), прогристи и подгристи, погибао, приказивати, повикивати, презивати и т. д.

Пише *ѿ* где му неје места, и то:

а) где би требало *е* (старо *ѧ*), на пр. попрѣгнути, притрѣснути, претрѣсање, пресвѣнути, помѣкан.

б) где би требало просто *е* (које и у староме гласи *е*): порѣкнути и порѣћи, претѣка, претѣћи, претѣч.

в) где би требало *је*, на пр. преѣвати, јер глагол *прионуши* (руски *прильнушь*, *прилипашь* и чешки *přilnutí* од корена *льп*, пољски *przyłgnąć* од корена *льг*) говори се не само са *пријонуши* него и „*пријенуши*“ (види у Вукову речнику), дакле је место *јо*; а од туда је јамачно и *прејеваши*.

Напротив не пише *ѿ* где би требало (а сам поставља правило да треба), већ место тога слова стоји:

а) *е*: погорелац, подгревање, подгрејати, подлевати, поболевање, прелезти, позадремати, позлеђивати (старо *злѣ* = зло, у Црној гори и данас *жље*, као и старо *добрѣ* = добро), полевати, понеговати, претерати; — даље, код глагола на *еши* у староме *ѣти* (као: погорети, поблѣдети, подаждети, подадрети, подлетети, повлѣдети, пренети, по-, под-, прохтети, преврети, пожелети, поживети, покипети, поплавети, попрети), код речи сложених с предлогом *пре* (*прѣ*) и код многих са *преко* (*прѣко*).

б) *и* као: повидати, поблѣснити, пресияти, подримунак (испореди „дремовац“ и *дрѣмати*).

в) *е* или *ѣе* (*је*) место *ѿ*, као: прелетети и прелећети, посироћети, поскупљети, покољеник, предрити и предрити: (од *прѣ* и *ѣдро*).

2.

Али ни с друге стране неје писац на чисто какав речник пише, да ли, то јест, велики, који треба да је што потпунији, у коме се не пребирају речи, или само за неку потребу, као на пр. за школу, па према томе колеба се које речи да задржи, које ли да изостави.

Тако на пр. изоставља имена српских земаља, места, река, гора и т. д. и сва крштена мушка и женска имена. Од свију таквих имена задржао је само ова: Пољак, Посавље, Пролог, Подунавље, Прекодринац, Прекоморац, Пир-

лизина (Gegend?), Петка и Петров дан; осим тога има још ове речи од такових изведене: покаурити, посербити, пошијачити се, пошокчити се, потурица и потурченик. Али где да нађе онај коме треба, ако не у речнику, да се на пр. полуострво Sabioncello зове српски Пељешац, да су од имена Пераст изведене речи: Пераштанин, Перашкиња, перашки, од Плевље: плеваљски и т. д., — или да је према Павле женско име Павлија и Пава? Где ли ћемо наћи, ако не у речнику, толика народна (не календарска) крштена имена? Може бити да ће на крају овога речника доћи списак такових имена; али ту обично бивају само нека, главнија, а не што више њих.

Коме је намењен овај речник, кад писац изоставља речи као што су: пиш, и т. д. а задржава: помижати, помочати (које то исто значе т. ј. помокрити се), прпорење, прцање, пуздра, покилавити, прокурвати се? Нема: попрд (unnütze Dinge), попрдица (вавољак у пређи), код којих се речи заборавило од куда долазе, као и код прдаљка (у гајдама), краставац (од краста) и т. д. или код францускога гесулер (уступити, устукнути) од сул (стражњица). Зазорно му је: погузијаш (gourmand) а има „подводница!“

Писац овога речника изоставља неке туђе речи, као: пајташ, палисад, пантљика, пара (новац), парада, паор, персона и т. д. а има: пан, плундре, потревљен (treffen) предикатор (проповедник), порција (пореза) и т. д.

Г. Београдац има у своме речнику: писаров и писарски, а овамо изоставља такве формације код других речи, као: пекаров, пекарски, пашински и т. д. Али колико ће њих знати да *пекаров* значи *des Bäckers* а *пекарски* *eines Bäckers*, *der Bäcker* и *Bäcker* = ? Кад би неке надрикњиге по варошима знале за српске придеве: агински, пашински, гостински и т. д., заиста не би градиле наказу „агаиш“!

У овоме речнику има: преоноћ и преосред — а нема: прео (преко) и преодан. Као што је од *него* постало *нео* и *но*, тако је од *преко* постало *прео* и *про*; формација дакле *прео* важна је да се види прелазак.

Писац у опште изоставља неке формације без разлога. Има „палћтак“ а не ће да зна за *палешковашки*. Изоставља умањене и увећане речи на пр. пасина, пасић, пачица, пушче, пљуцкати и т. д., а зар неје знатно што ми има-

мо аугментацију и деминуцију не само код имена него и код глагола на пр. *људина* и презорно *људескара*, — *човечић* и *човечуљак*; *великачак*, *оволикачки* — *величак*, *пуначак*, *мајушан*; — *дрекењаша се*, *вуцињаша се*, *чамуњаша* — *гишкаша*, *говоркаша*, *сецкаша*, *шуцкаша*, *возакаша*, *мољакаша*, *звиждукаша*, *живуцаша*, *свешлуцаша се*, *пијучаша*, *вркуша*, *стрицкаша*, *шруцкаша* и т. д. Па и самим предолима постаје деминуција: *накисео*, *о-мален*, *по-велик*, *су-луд*. — Изоставља формацију „поученије“ заборављајући да има десетак речи, које из српско-словенских црквених књига пређоше од вајкада у народ, као: *богојављеније*, *васкрсеније*, *вазнесеније*, *ваведеније*, *јеванђелије*, *поученије*, *спасеније* и т. д. поред српске народне формације наставком *је* место *није*, као: *богојављење*, *јеванђеље*, *спасење*, *поучење*, или на други начин, на пр. *ускрс*, *спасов дан*, *благовести* и т. д. — Најпосле г. Београдац узима неке речи само у женском роду а не и у мушком, на пр. „*претека*“, „*пресека*“, а не и *прешек*, *пресек* и т. д. али има речи које се говоре у оба рода а гдекоје и у сватри као: *завес* (превес) и *завеса*, *основ* и *основа*, *осек* (одсек) и *осека* (одлив морски), *јава* и *појав*, *нада* над и *надање* и т. д. — па што да то речник затајава од онога, који жели знати? Или зар неје добро знати да се варошица *Свилајнац* зове и *Свилајница*; бар је генитив „Свилајнице“ лепши и згоднији од „Свилајнца.“

(Продужиће се.)

ПОДЛИСТАК.

Слике из Зоологије.

I.

Леопард.

(Свршетак)

Тако га исто ватају на Капу. У читавој се околини радују и славе, кад се који леопард увати. Драјзон врло живо описује таки један случај.

„Једну кућу близу Натала посетио је чешће један леопард, и

опљенио је тамо колико је кад могао. За кратко време однео је једног пса, силну живину и једно прасе, и показивао је тако различан и изванредан прохтев, да се чинило, као да се нигда неће заситити. Направе дакле клоњу, и метну у нутра матору кокош. Клоња је била тако јака, да јој ни лав неби могао досадити. Али је и леопард мудра зверка, те не хтеде први пута ни погледати на њу; али се после неколико ноћи опет врати, и жеља за печењем навлада сву мудрост његову, те се увати. Приповедаше ми, да је страховито беснио, кад се осетио у тој „кући необичној“, и да се, наравно узалуд трудио, да је се опрости.

„Други дан посетим заробљеника, али је на мене тако зубе изкевио и тако ме страховито погледао, да сам и ја за нужно нашао погледом му мојим показати разлику између мене и њега. Кад сам га строго, укочено гледао, скуњио се у буцак; сигурно је осећао своју немоћ, и пуцао од јада, што ми се не може осветити.“

„Млоги Кафри, који су од ове хуље доста зла препатили, дођоше му у посету. Што су год боље знали грдити и цсовати, све су тада показали. Стојећи око клоње, овако су га частили:

„О, ти неваљали, кукавички псу, жалосни живинаре; јеси л' већ једном долијао, јеси ли, а? А сећаш ли се мог црвеног и белог телета, што ми га пређашњег месеца украде? То је моје теле! Кукавицо, што ниси чекао, да ти ја дођем са мојом тољагом и мојим копљем? Мислио си ваљда, да ће ти кожа лепша бити, кад се преко и уздуж најдереш? Ето, ти, сад си уваћен!“

„Видиш ово копље“, говораше други, „то ћу ти баш евако у сред срца забости, као што га сад забадам у земљу. А шта клибиш зубе? Ала ће ми то леп гранат да буде, а срце ћу ти изпржити, знаш?“

„На један пут, у сред тог дирљивог благослова, поскочи леопард и задрма што игда могоше клоњом: — а моји јунаци побегоше куд' који!“

„Хтедосмо га оправити у варош Кап, па одатле у Европу; али нам друге ноћи мал' не умаче; а кад и више дана прође, а згодног кавеза, у ком би га однели, не добисмо, морадосмо „укроћену горопад“ убити.

Од ове звери нигде се не употребљује што друго, осим коже, која је због своје лепоте свугде јако цењена. И у Судану вољу његову кожу, и то Арапи још већма него Мухамедовци, који њоме ноге покривају, а Арапи је држе као знак победе. То сам због тога споменуо, што је то тако и код Кафара. Кафарског војника,

који је леопарда убио, сматрају с највећим поштовањем и дивљењем. Он се поносито кити својим победним знаком, и сваки, који није те среће, попрeko га из зависти погледа. Зубе увежу концем и жицом, те нанизавши још по који бисер, обесе га себи о врат, да падне преко груди, што чудно одудара од угасите коже тамошњи људи. Са ноктима се то исто уради, а од коже направе „карос“ или кабаницу. Реп одсече, а крајеве од репа веже канапом, те се тиме јунак опаше. Имали Кафар једно десетак таки репова, који му наравно сви о пасу висе, онда га не дирај, с презрењем гледи ти он на своје „пајташе“, који, као што је тамо у обичају, мајмунске репове носе.

Ма да се врло мало, млади ил' матори, уваћени леопарда у Европу пошљу, опет ћеш ову лепу мачку наћи у сваком зверињаку. Кад га добро негују, може дуго да издржи у ропству.

Ко хоће да га упитоми, мора знати, како ваља с њиме од малена поступати; јер ако маторци и хоће до некле да се укrote и умире, опет се кадшто попардусе, и опет ваља бити увек на опрезу. Та из очију му вири притворство и лукавштина. Млади леопарди доста су у кавезу доброћудни и стрпељиви. Радо гледе, кад их познате особе милују, преду онда као и мачке, или се као змије привијају око свог чувара и чешу се о кавез, а то је знак, да су „добро расположени.“ Пантер у нашој зверинској башти врло је питом и миран. Скочи радосно кад види познаника, хоће да га шапом довати, пушта да га гладе и милују, и лиже врло нежно пружену му руку — баш као добро обучено псето. И не помишља на то, да употреби своје нокте: у руци пријатеља увек му је шапа мекана као кадифа. А да се и леопард тако исто упитомити може, о том нема сумње. — Кад је добро расположен, прави он у виду укрштени кругова особите скокове по кавезу, и то тако брзо, да га једва можеш сагледати. На псе се тако научи, да се и сигра с њима, и једе с њима, и врло их заволи. А са својим вршњацима такође се слаже; више се пута и котио већ у Европи.

Са свим је другчији леопард у слободи. Имао сам неко време једног мужака, али се никако нисмо могли сложити. Кад год би се кавезу приближио, увек ми је режањем кроз зубе, а кадшто и промуклим трчањем показао своје незадовољство. А јесам ли и најмање ближе нег обично кавезу дошао, то сам се могао надати, да ће својом шапом на мене манути, и то наравно баш онда, кад нисам ни помислио. Још сам га у кавезу за дугачак ланац, као и друге зверове, привезао, те сам могао кадкад уживати и у том, да

га на поље пустим. Одма би тада на сваког скакао, ко би му се приближио, а већ из погледа могли смо мислити, шта би с нама било, кад би нас могао доватити. Што сам већма ланац пуштао, све је гори бивао, и никако да се умири. Тада се дивљији показао нег игда, мислио си да је у сред шуме, крволочност се у њему распалила, а очима ће, мислиш, сву другу живад прождерати. Гргу-тајући скакаше мајмуни по кавезима; уплашено почеше козе мекати; нојевикао луди почеше бежати по кавезу, а лав је по преко погледао беснећег делију. Свако је покушавао, да се ослободи, и често смо се уплашили гледећи га тако разјарена. А најтеже га је било опет у кавез стрпати. Сам од себе нигда не би ушао а како да га утерамо? Најлакше би било увући га на оном ланцу, на ком је и везан; али онда би могао скочити на нас, јер би му морао човек доћи близу. Претње нису ништа помагале; кад му покажемо бич, а он нама своју шану; кад се нањ продеремо, почне фркати; а дођеш ли му близу, одма се спрема да скочи. Тући га нисам смео, јер није био мој; а нисам га смео ни бичем од воденог коња коже, с којим сам друге животиње у ред терао, ударати, јер је био кратак. Узмем дакле нову метлу, што се дво-ришта чисте, привежем је за дугачко, танко дрво и тиме сам га воштио; ал' бадава, морао сам друго што измислити. Најбоље је било, као што сам случајно дознао, водом га поливати, и за тај ми је посао баш добро дошла била велика једна штрцаљка. Чим сам га у једном акову воде окунао, или га водом дуже поливао, таки је гледао, да се у кавез увуче; и после сам дотле дотерао био, да је, чим сам му штрцаљку показао, одма свој заклон тражио, ма да је, то очевидно нерадо чинио.

Леопарда су Римљани, као што је речено, за хрвалишта употребљавали. У предњој Азији ило је пуно ових зверова за време Римљана, и Целије писао је Цицерону, који је тада наместник у Сицилији био: „Ако у мојим играма не буде чопорова пантера, тебе ће окривити!“ Скаур је, док је био едил, први послао 150 ови зверова у Рим; за тим пошље Помпеј 410, а Аугуст 420.

Могоао би још много овде моји и туђи посматрања о овој звери написати; али држим, да је и овим добро описан и обележен. Само ћу још да додам, да месо од леопарда многи урођеници једу, држе, да је кусно; да се лепо његово крзно у пређашња времена у трговину доносило и да се пре 50 година за једно по 10 талира плаћало у вароши Капу. Још се и данас код крзнара добити може под именом „тигарског крзна“; јер га и данас трже и цене. Упо-

требљује се за огртаче, кабанице, а највише за покровце на коње, ноге ил' сонице.

Из „Brehm's illustr. Thierleben.“ 5.

Главна скупштина

друштва за српско народно позориште

14 15. 16. и 19. августа 1866.

Председник: Стеван Брановачки, начелник.

Чланова: 50.

Начелник друштва, поздрављајући главну скупштину добродошлицом, наводи велику корист позоришта по народ, за његово образовање и за развитак језика, те позива скупштину, да према тим користима не допусти, да се млађано позориште наше, које је већ толико животне снаге указало, занемари, напусти, него да се за вечита времена осигура и сачува.

Чита се извештај управљајућег одбора о стању фонда српског народног позоришта и о вештачкој радњи позоришне дружине. По том извештају износило је главно, које лихву носи, при свршетку јулија о. г. 36,137. фр. 30. н. а. вр.

Од прошле главне скупштине изаслани одбор подноси неке своје примедбе на већ једном прегледане рачуне позоришне од 14. јулија 1861 г. до 30. октобра 1865.

Упућује се управљајући одбор да свакако гледа да покупи, ма и судским путем, обећање а досад никако не положене прилоге у износу од 19,422. фр. 30. н. а. вр.

Да рачуне позоришног фонда од 1. новембра 1865 до свршетка јулија 1866 на ново прегледају, одређују се чланови: Ђорђе Поповић, Петар Нинковић, Тривун Јојкић, В. М. Стефановић и Сима Марковић.

На основу извештаја, од прошле главне скупштине на развићење рачуна изасланог одбора, ослобађа се благајник Ђорђе Шевич од сваке даље одговорности за своје рачуне, које је од постанка позоришта па до 1. новембра 1865. водио.

Упућује се управљајући одбор, да испуни услове, под којима је српском народном позоришту уступљена вршачка гардероба.

По подужем претресу питања: да л' да се српско народно позориште одржи, па ма то било и крњењем самога главна: би ре-

шено, да се позоришна радња и даље продужи. Том приликом чланови: Јован Поповић Зубан и Александар П. Радовановић из Карловаца, наводећи да се не мора ни главно крњити, ако будемо људи, те станемо прилозима потпомагати позоришни фонд, положили су у тој намери одмах у скупштини и то први 40., а други 5. фр. а. вр., изјавивши уједно, да ће за живота свога сваки од њих по толико сваке године давати на исту цел.

Решава се, да се досадањи број особља позоришне дружине не умаљује.

Укида се агенатство при српском народном позоришту, а одобрава се досадањи број послужитеља.

Због штедње не поставља се постојани приматељ на каси.

Решава се, да управитељ позоришне дружине буде и редитељ и да обавља и подблагајничке дужности, и као такови да има од сада 1200. фр. а. вр. плате на годину, у место досадашњих дневница по 2 и 3. фр. а. вр.

По дужем претресу решава се: 1. да се место управитеља још у овој скупштини попуни; 2. да се тиме, што је управитељ уједно и редитељ и подблагајник, устав ни у чему не мења; 3. да главној скупштини припада право управитеља бирати.

Решава се, да се управитељ позоришне дружине до друге главне скупштине избере и да му се место још у овој скупштини путем избора попуни.

За управитеља српске позоришне дружине бира се и за даље Јован Ђорђевић са 33 против 2 гласа.

Одобрава се буџет од 1. јануара 1867 до прве главне скупштине с месечним трошком од 1593. фр. 26. н. а. вр., што на годину чини: 18,639. фр. 12. н. а. вр. Привреда позоришне дружине износи по досадашњем искуству на годину: 14,000 фр. ср. и тако је још 4639. фр. 12. н. а. вр. субвенције, нужно да се одржи позориште.

Управитељ позоришне дружине у договору са управљајућим одбором одређиваће план путовања и време бавлења позоришне дружине у појединим местима.

Решава се, да се у смислу устава помесним одборима никака ушлива у унутрашњу позоришну радњу дати не може, а особито у делењу рола да не могу утицати; али да могу захтевати, да се од њих избрани комади претстављају, ал' и то само по реду од самог управитеља установљеном.

Усваја се предлог Јована Ђорђевића, да се у неколико хиљада комада штампају приложнице, по којима би сваки, који би

исте потписао, себе обвезао, на дан по 1. новч. а. вр. прилога давати све дотле, док српско народно позориште ил' од државе ил' од самог народа толику помоћ не добије, да се може само издржавати.

Позваће се повереници и омладина српска, да у растуривању тих приложница позоришту на руку иду и да приређивањем беседа позоришни фонд и за даље потпомажу.

На предлог Јована Ђорђевића решава се, да се путем новина сваког месеца оглашују бар у главним цифрама рачуни позоришни и имена нових приложника.

Примају се ови предлози дра Светозара Милетића :

1. Да се по повратку мира и по повратку редовног и уставног стања поднесе његовом величанству краљу на ново молбеница, — коју је народни србски конгрес за потпору српског народног позоришта из државног фонда поднео, и коју је садашња влада одбила, — с том молбом, да влада, и угарска и троједне краљевине, у уставни буџет земаљски суму за потпору српског народног позоришта узме; и то према сумама, које се другим народним позориштима дају, сарамерно теретима, које Срби у обема земљама носе,

2. Да се молба подобна оној, што је угарском сабору поднесена, и сабору троједне краљевине поднесе.

3. Да се иште допуштење за једну лутрију, мању ил' већу, у корист фонду српског народног позоришта.

Упућује се управљајући одбор, да у договору с управитељем позоришне дружине Јованом Ђорђевићем даде од дотичних вештака зготовити, и то до прве главне скупштине, план за позоришну зграду према снази фонда, па и да понови молбу при новосадском магистрату због места за позоришну зграду.

На предлог позоришног одсека, који је и од главне скупштине усвојен, да је глумцима теоретично изражање нужно и да би им валао теоретична предавања држати бар у местима где би се мало дуже бавили: изјавио је управитељ позоришне дружине, Јован Ђорђевић, своју готовост, да ће дружину у нужним за теоретично њихово изражање наукама радо настављати. Према томе одобрава му се, да може у границама одобреног буџета себи у помоћ узети једно лице, које ће му у обављању материјалних послова на руци бити.

У свези са пређашњим закључком решава се, да се сваки глумац, који жели члан српског народног позоришта остати, мора подврћи испиту после године дана, по свршеном слушању теоретичних наука.

Време бавлења позоришне дружине у Новоме Саду одређиваће

управљајући одбор у договору с управитељем позоришне дружине.

Упућује се економски одсек, да од главне скупштине одобрену субвенцију редовно и месечно издаје, а да управитељ своје месечне рачуне за 15. дана поднесе по свршетку свакога месеца.

Усваја се предлог члана Емила Чакре, да се дворана „код царице Јелисавете“ за позоришна претстављања у Новоме Саду од самога властника под закуп узме и то бар на годину дана.

Одређују си на ново чланови: Јован Ђорђевић, др. Стеван Павловић, А. Хаџић, Александар Јовановић и Емил Чакра да прегледају правила за дружину српског народног позоришта до прве главне скупштине.

У смислу §. 13. устава допунио се управљајући одбор, и том приликом изабрани су у позоришни одсек: др. Стеван Павловић, др. Јован Туроман, Новак Радонић из Мола, а за његовог заменика Ђорђе Рајковић, Ђорђе Вукићевић, Јован Петровић и Филип Оберкнежевић за заменика дра Јована Суботића; а у економски одсек: Сима Марковић, Никола Стаић, Паво Миросављевић и Лаза Манојловић из Сентомаша, а за његовог заменика Мита Панаотовић.

На предлог А. П. Радовановића решава се, да од сада управљајући одбор програм за главну скупштину за времена састави и да га бар на који дан пре скупштине да штампати.

Прима се предлог начелника друштва Стевана Брановачког, да се изради пословни ред, и позоришни се одсек упућује да такав пословни ред до прве главне скупштине зготови.

Начелник, захваљујући члановима на стрпењу, завршује главну скупштину.

Књижевне белешке.

* „Војин“ јавља, да ће од нове године излазити три пута на месец, а не једанпут као до сада.

* У Загребу се доштампавају о трошку „Матице Илirsке“ скупљени списи Станка Врза.

* „Slavische Blätter“, што их је у Бечу двапут на месец издавао Абел Лукшић, престали су излазити. Из њиховог пепела поникли су: „Blätter für Kunst, Wissen und Antike“, који ће трипут на месец у Бечу излазити. И те ће листове издавати и уређивати Абел Лукшић.

* „Вила“ јавља, да Никола Мусулин учитељ IV. разреда у В. Градишту издаје књигу: „Малый даракъ.“ Из читава огласа не зна се, што ће бити у тој књизи, на сву прилику за то, да читаоци, сазнавши напред шта ће све у њој бити, не изгубе вољу на читање још напред. Писац каже, да је књигу написао „да би тимъ по могућству дужности, коју е свакиј човекъ чинити обвезанъ, одговорити; себе и друге ползовати могао.“ Књига ће бити на 4—5 табака велика а стаје 40. нов. Новци се полажу напред и шаљу В. Валожићу књијару у Београду, а књига ће бити готова до 1. децембра о. г.

Г л а с н и к .

---

* У Петрограду су се саставили млади Срби, који се тамо уче, у дружину под именом „Српска општина.“ Тој је дружини цел: узајмно потпомагање у сваком погледу, као и сарадња у делу народног напретка, што је сваколика омладина српска као задатак свој означила.

* Баџи на великој школи у Београду сложили су се, да оснују дружину, која би се свим силама посветила напретку народа. Дружина та припадала би целини уједињене омладине српске, па би се бринула, и да се што достојније може дочекати у Београду прва, а по реду друга, скупштина свеколике омладине српске.

* Кнез српски Михајло дао је стотину дуката на издавање омладинских књига за народ. Живио!

* Стеван Михајловић, архимандрит Ђурђевског манастира у Банату, приложио је на фонд „Школскога листа“ у готовом новцу 100. фр. а. вр.

* Православна општина сечујска у Барањи почиње из добровољних годишњих прилога установљавати школски фонд, из којег ће потребе своје школе подмиривати.

* Народна читаоница у Спљету наумила је, да у цркви на Доброме метне плочу од мрамора с написом: У спомен сплећанину Луки Ботићу, песнику „Побратимства“, „Бедне Маре“ и „Петра Бачића“. Уједно ће се и песниково попресе од мрамора поставити у спљетској читаоници 28. децембра о. г. као на дан рођења Луке Ботића.

БИБЛИОГРАФИЈА*),

Србске књиге.

О УКИДАЊУ СМРТНЕ КАЗНИ. Одъ др. Алберта Фридриха Бернера, проф. на берлинскомъ универзитету. Превео М. Д а м я н о в и ћ њ. (Прештампано изъ подлистка „Србски Невина“.) Београдъ 1866, државна штампарија. Цепни формат, 107. стр. Стоји?

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ ИЗ ХЕРЦЕГОВИНЕ. (Женске) За штампу их приредио Вук Стеф. Караџић. (Трошком народнијех прилога.) У Бечу у наклади Ане удове В. С. Караџића. У Бечу, у штампарији Л. Соммера. 1866. На 8-ни. XVI. 259. стр. 4. л. Стоји 1. фор. а. вр. до нове године.

ГОДИШНЯКЪ. Великій календаръ за 1867. годину просту изъ 365 дана. Година XVIII. У Новоме Саду, издае епископска књигопечатња. На 4-ни. 61. стр, 3. л. Стоји?

НАДГРОБНА БЕСЕДА МАРИИ ДРАГИЧЕВИЋА грађанки панчевачкой † 29. Августа 1866. Говорио В. Живковић, парох у Панчеву. У Панчеву, књигопечатња А. Сибенхара 1866. На два листа.

ЗЕМЉА, НА КОЈОЈ ЖИВИМО. Поучна и забавна књижица за одраслију децу и мушку и женску. Написао Дамјан Павловић. У Београду, у државној штампарији. 1866. На 8-ни, 4. л. 68. стр. Стоји 2. гр. чарш.

*) Да би ова библиографија што потпунија могла бити, умољавамо лепо све издаватеље и списатеље наше, да би нам љубав имали послати од сваке књиге, коју на свет издаду, по један примерак, или бар потпун и веран наслов сваке књиге.
У.

С А Д Р Ж А Ј.

Ромео и Јулија. (Продужење.) — Фауст, новела у девет писама од Ивана Тургенјева. (Продужење.) — Оцена Београдчева речника од Јована Бошковића. — Подлистак: Слике из Зоологије: Леопард. (Свршетак.) — Главна скупштина српског народног позоришта. — Књижевне белешке. — Гласник — Библиографија.

Издаје: Матица Србска.

Уређује: А. Хаџић.

Епископска штампарија у Новом Саду 1866.